

บันทึก

เรื่อง ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการถอนสัญชาติไทยตามประกาศของคณะปฏิวัติ

ฉบับที่ ๓๓๗ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๕

(กรณีเด็กชายกิตติพงษ์ และ เด็กชายอิสระ วงศ์วิญญูชน)

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้มีหนังสือ ด่วนมาก ที่ สร.๐๒๐๓/๑๒๒๗๔ ลงวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๑๗ ขอให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาให้ความเห็นในปัญหาของกระทรวงมหาดไทยเกี่ยวกับการถอนสัญชาติไทยตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ ๓๓๗ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ ซึ่งมีความว่า กระทรวงการต่างประเทศได้มีหนังสือ ที่ กต.๐๒๐๗/๑๑๗๑๒ ลงวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๑๗ ทราหรือมายังกระทรวงมหาดไทย ว่า นางเอี่ยมจิตต์ วงศ์วิญญูชน คนสัญชาติไทยร้องขอหนังสือเดินทางให้แก่เด็กชายกิตติพงษ์ และเด็กชายอิสระ วงศ์วิญญูชน บุตรที่เกิดจากนายเชียวฮั่ว แซ่ยัง คนต่างด้าวสัญชาติและเชื้อชาติจีน สามซึ่งไม่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยและมีได้จดทะเบียนสมรสกันโดยถูกต้องตามกฎหมายว่าในกรณีเช่นนี้ บุตรทั้งสองของนางเอี่ยมจิตต์ วงศ์วิญญูชน จะเข้าชายที่จะไม่ถูกถอนสัญชาติไทยตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๗ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๑๕ หรือไม่ กับใครขอให้พิจารณาว่าการบังคับใช้เกี่ยวกับการถอนสัญชาติตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ จะมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันประกาศหรือมีผลย้อนหลังก่อนวันประกาศฉบับนี้ประการใดหรือไม่ ดังรายละเอียดที่ปรากฏในหนังสือที่อ้างถึงแล้ว นั้น

กระทรวงมหาดไทยได้พิจารณาแล้วมีความเห็นว่า ตามที่ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๗ ให้ถอนสัญชาติไทยของบรรดาบุคคลที่เกิดในราชอาณาจักรไทยซึ่งมีบิดาเป็นคนต่างด้าว หรือมารดาเป็นคนต่างด้าวแต่ไม่ปรากฏบิดาที่ชอบด้วยกฎหมาย และในขณะที่เกิดบิดาหรือมารดาเป็นผู้ที่ได้รับการผ่อนผันให้พักอาศัยอยู่ในราชอาณาจักรไทยเป็นกรณีพิเศษเฉพาะราย หรือได้รับอนุญาตให้เข้าอยู่เพียงชั่วคราว หรือเข้ามาอยู่โดยมิได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง สำหรับ “บิดาที่ชอบด้วยกฎหมาย” นั้น น่าจะไม่หมายถึงเฉพาะบิดาซึ่งไม่ได้มีการจดทะเบียนสมรสกันโดยถูกต้องตามกฎหมายเท่านั้น แต่ควรจะหมายรวมถึงบิดาซึ่งไม่ยอมให้ความอุปการะเลี้ยงดูฉันบิดากับบุตรตามนัยแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๑๕๒๔ ด้วย ดังนั้นผู้ที่เกิดจากบิดาคนต่างด้าวมารดาคนสัญชาติไทยแต่บิดาไม่ให้ความอุปการะเลี้ยงดูดังกล่าว ไม่น่าจะต้องถอนสัญชาติไทยตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้

นอกจากนี้ยังมีปัญหาว่า ผู้ที่เกิดจากมารดาคนต่างด้าวและบิดาคนสัญชาติไทยซึ่งมิได้จดทะเบียนสมรสกับมารดาโดยถูกต้องตามกฎหมาย แต่ถ้าบิดายอมรับรองบุตร บุตรจะต้องถูกถอนสัญชาติไทยตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ด้วยหรือไม่

ส่วนเรื่องประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ จะมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ใดนั้น

กระทรวงมหาดไทยเห็นว่า ควรมีผลใช้บังคับนับตั้งแต่วันที่ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้มีผลใช้บังคับเป็นต้นไป

กระทรวงมหาดไทยจึงขอให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาปัญหาข้อกฎหมายดังกล่าวนี้ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย กองที่ ๕) พิจารณาปัญหาเรื่องนี้จากเอกสารหลักฐานต่างๆ ประกอบกับฟังคำชี้แจงเพิ่มเติมจากผู้แทนกระทรวงมหาดไทยและผู้แทนกระทรวงการต่างประเทศแล้ว มีความเห็นดังนี้

(๑) เนื่องจากข้อเท็จจริงปรากฏอยู่ว่า นางเอี่ยมจิตต์ วงศ์วิญญูชน มิได้จดทะเบียนสมรสในประเทศไทยกับนายเชียวฮั่ว แซ่ยัง ซึ่งเป็นคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรไทยชั่วคราว และแม้ว่าในภายหลังนางเอี่ยมจิตต์ฯ จะได้ไปอยู่กินฉันสามีภริยากับนายเชียวฮั่วฯ ที่กรุงไทเป สาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน) ถึงสองระยะก็มิได้มีการจดทะเบียนสมรสกันที่สถานเอกอัครราชทูตไทยในประเทศนั้น หรือจดทะเบียนกันในสำนักทะเบียนใด ๆ เลย ฉะนั้น นายเชียวฮั่วฯ และนางเอี่ยมจิตต์ฯ จึงมิได้เป็นสามีภริยากันตามกฎหมาย เด็กชายกิตติพงษ์ฯ และเด็กชายอิสระฯ บุตรซึ่งเกิดจากคนทั้งสองจึงเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายของนางเอี่ยมจิตต์ฯ ตามนัยมาตรา ๑๕๒๕^๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แต่ฝ่ายเดียว

ปัญหาที่จะต้องพิจารณาต่อไปก็คือว่า เด็กชายกิตติพงษ์ฯ และเด็กชายอิสระฯ จะถือสัญชาติไทยเช่นเดียวกับนางเอี่ยมจิตต์ฯ ผู้เป็นมารดาหรือไม่อย่างไร ซึ่งการพิจารณาเกี่ยวกับสัญชาติของเด็กทั้งสองคนนี้จะต้องแยกออกพิจารณาเป็นราย ๆ ไป เพราะระยะเวลาเกิดของเด็กทั้งสองแตกต่างกันอาจจะมีผลเกี่ยวกับสัญชาติของเด็กทั้งสองตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๗ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๕

(๒) สำหรับเด็กชายกิตติพงษ์ วงศ์วิญญูชน บุตรคนแรกของนางเอี่ยมจิตต์ฯ ซึ่งเกิดที่โรงพยาบาลกรุงเทพคริสเตียน กรุงเทพมหานคร ในประเทศไทย นั้น ปรากฏว่า เกิดเมื่อวันที่ ๓ มกราคม ๒๕๑๕ ส่วนประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๗ ออกมาใช้บังคับเมื่อวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ ซึ่งเป็นระยะเวลาภายหลังที่เด็กชายกิตติพงษ์ฯ เกิดแล้ว ฉะนั้นประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๗ จึงไม่มีผลย้อนหลังใช้บังคับในกรณีสัญชาติของเด็กชายกิตติพงษ์ฯ ในระหว่างระยะเวลาดังกล่าวนี้เด็กชายกิตติพงษ์ฯ ย่อมได้สัญชาติไทยตามนัยมาตรา ๗ (๓)^๒ แห่ง

^๑ มาตรา ๑๕๒๕ เด็กเกิดจากหญิงที่มิได้มีการสมรสกับชาย ให้ถือว่าเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของหญิงนั้น

^๒ มาตรา ๗ บุคคลดังต่อไปนี้ย่อมได้สัญชาติไทยโดยการเกิด

(๑) ผู้เกิดโดยบิดาเป็นผู้มีสัญชาติไทย ไม่ว่าจะเกิดในหรือนอกราชอาณาจักร

(๒) ผู้เกิดนอกราชอาณาจักรไทยโดยมารดาเป็นผู้มีสัญชาติไทย แต่ไม่ปรากฏบิดาที่ชอบด้วยกฎหมายหรือบิดาไม่มีสัญชาติ

(๓) ผู้เกิดในราชอาณาจักรไทย

พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ ประเด็นที่จะต้องพิจารณาต่อไปก็มีอยู่ว่า ตั้งแต่วันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๑๕ เป็นต้นไป อันเป็นวันที่ใช้บังคับประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๗ นั้น เด็กชายกิตติพงษ์ฯ จะยังคงมีสัญชาติไทยอยู่หรือไม่ ประการใด เมื่อได้พิจารณาความในข้อ ๑^๓ แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๗ ดังกล่าว ที่กำหนดให้ถอนสัญชาติไทยของบรรดาบุคคลที่เกิดในราชอาณาจักรไทย โดยบิดาเป็นคนต่างด้าว ฯลฯ ประกอบกับความในข้อ ๓^๔ แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๗ แล้วแสดงให้เห็นอย่างแจ่มชัดว่า ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๗ นี้เป็นกฎหมายที่ว่าด้วยการถอนสัญชาติไทยของบรรดาบุคคลที่เกิดในราชอาณาจักรไทยโดยบิดาเป็นคนต่างด้าว หรือมารดาเป็นคนต่างด้าวแต่ไม่ปรากฏบิดาที่ชอบด้วยกฎหมาย และเข้าเงื่อนไขตามที่กำหนดไว้ในข้อ ๑ แห่งประกาศของคณะปฏิวัติฉบับดังกล่าว ซึ่งมีเจตนารมณ์โดยเฉพาะที่จะถอนสัญชาติไทยเป็นการทั่วไปโดยทันที โดยมิได้คำนึงถึงกฎหมายว่าด้วยสัญชาติแต่ประการใด เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงต้องถือว่า ตั้งแต่วันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๑๕ เป็นต้นไป อันเป็นวันที่ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๗ ใช้บังคับนั้น เด็กชายกิตติพงษ์ วงศ์วิญญูชน ย่อมถูกถอนสัญชาติไทยทันที โดยผลแห่งประกาศของคณะปฏิวัติฉบับดังกล่าว

(๓) ในกรณีเด็กชายอิสระ วงศ์วิญญูชน บุตรคนที่สองของนางเอี่ยมจิตต์ฯ ซึ่งเกิดที่โรงพยาบาลกรุงเทพคริสเตียน กรุงเทพมหานคร เช่นเดียวกับเด็กชายกิตติพงษ์ฯ นั้น ปรากฏว่าเกิดเมื่อวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๑๗ ซึ่งเป็นระยะเวลาภายหลังวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๑๕ อันเป็นวันที่ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๗ ได้ใช้บังคับไปแล้ว ฉะนั้น จึงไม่มีปัญหาที่จะต้องพิจารณาว่าประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้จะมีผลย้อนหลังใช้บังคับแก่เด็กชายอิสระฯ หรือเด็กชายอิสระฯ จะถูกเพิกถอนสัญชาติไทยตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้หรือไม่แต่ประการใด เพราะเด็กชายอิสระฯ ย่อมไม่ได้สัญชาติไทยเลยตั้งแต่วันที่เกิดอยู่แล้ว ทั้งนี้ เพราะบทบัญญัติข้อ ๒^๔ แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๗ ได้กำหนดไว้อย่างชัดแจ้งว่า บุคคลซึ่งมีลักษณะตามข้อ ๑ ผู้เกิดในราชอาณาจักรไทยเมื่อประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ใช้บังคับแล้วไม่ได้สัญชาติไทย ด้วยเหตุนี้เด็กชายอิสระ วงศ์วิญญูชน จึงไม่ได้สัญชาติไทยโดยผลแห่งบทบัญญัติข้อ ๒ แห่ง

^๓ ข้อ ๑ ให้ถอนสัญชาติไทยของบรรดาบุคคลที่เกิดในราชอาณาจักรไทย โดยบิดาเป็นคนต่างด้าว หรือมารดาเป็นคนต่างด้าวแต่ไม่ปรากฏบิดาที่ชอบด้วยกฎหมาย และในขณะที่เกิดบิดาหรือมารดานั้นเป็น

(๑) ผู้ที่ได้รับการผ่อนผันให้พักอาศัยอยู่ในราชอาณาจักรไทยเป็นกรณีพิเศษเฉพาะราย

(๒) ผู้ที่ได้รับอนุญาตให้เข้าอยู่ในราชอาณาจักรไทยเพียงชั่วคราว หรือ

(๓) ผู้ที่เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรไทยโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง

ทั้งนี้ เว้นแต่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยพิจารณาเห็นสมควรและสั่งเฉพาะรายเป็นประการอื่น

^๔ ข้อ ๓ บรรดาบทกฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่นในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ ให้ใช้ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้แทน

^๕ ข้อ ๒ บุคคลตามข้อ ๑ ผู้เกิดในราชอาณาจักรไทยเมื่อประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ใช้บังคับแล้ว ไม่ได้สัญชาติไทย เว้นแต่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยพิจารณาเห็นสมควรและสั่งเฉพาะรายเป็นประการอื่น

ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับดังกล่าว ตั้งแต่วันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๑๗ อันเป็นวันที่เกิดทันที

(๔) สำหรับกรณีที่กระทรวงมหาดไทยตั้งปัญหาเพิ่มเติมว่า ผู้ที่เกิดจากมารดาคนต่างด้าวและบิดาคนสัญชาติไทย ซึ่งมีได้จดทะเบียนสมรสกับมารดาโดยถูกต้องตามกฎหมาย แต่บิดายอมรับรองบุตร เช่นนี้ บุตรจะต้องถูกถอนสัญชาติไทยตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๗ นี้ด้วยหรือไม่ นั้น สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเห็นว่า ถ้าข้อเท็จจริงปรากฏว่าบิดาได้รับรองบุตรซึ่งเกิดจากมารดาเป็นคนต่างด้าวนั้นโดยจดทะเบียนรับรองถูกต้องตามกฎหมายแล้ว บุตรนั้นก็เป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายของบิดาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๒๖^๖ ประกาศด้วยมาตรา ๑๕๓๐ (๒)^๗ และบุตรซึ่งบิดารับรองว่าเป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายแล้วก็มีสัญชาติไทยตามมาตรา ๗ (๑) แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ นับแต่วันที่บิดาจดทะเบียนว่าเป็นบุตร และไม่ต้องด้วยลักษณะที่จะถูกถอนสัญชาติไทยตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๗ แต่ประการใด

ส่วนบุตรซึ่งบิดาจดทะเบียนรับรองภายหลังวันที่ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ ๓๓๗ ใช้บังคับ ก็ได้สัญชาติไทยนับแต่วันที่บิดาจดทะเบียนว่าเป็นบุตร เป็นต้นไป

(ลงชื่อ) ส. โหตระกิตย์

(นายสมภพ โหตระกิตย์)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สิงหาคม ๒๕๑๗

^๖ มาตรา ๑๕๒๖ เด็กเกิดก่อนสมรสจะเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายต่อเมื่อบิดามารดาได้สมรสกัน หรือบิดาได้จดทะเบียนว่าเป็นบุตร หรือศาลพิพากษาว่าเป็นบุตร

^๗ มาตรา ๑๕๓๐ การเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายมีผล

๑.ล๑

๑.ล๑

(๒) ถ้าบิดาจดทะเบียนเด็กเป็นบุตร ให้มีผลนับแต่วันจดทะเบียน

๑.ล๑

๑.ล๑